

چه کسی خطبه عقد حضرت خدیجه و رسول خدا (علیهما السلام) را خواند؟

سؤال کننده: سید محمود حسینی یوسفی

پاسخ:

طبق روایات شیعه و سنی، حضرت ابو طالب علیه السلام، به خواستگاری خدیجه رفت و خود آن حضرت خطبه عقد را جاری کرد. ما به چند روایت از مصادر شیعه و سنی در این باره اشاره می‌کنیم:

منابع شیعه:

مرحوم شیخ صدوق در کتاب من لا یحضره الفقیه می‌نویسد:

وَ حَطَبَ أَبُو طَالِبٍ رَمِيَهُ اللَّهُ لَمَّا تَزَوَّجَ النَّبِيَّ (صلى الله عليه وآله وسلم) فَدَيْبَةَ بِنْتَ فُوَيْلِدٍ رَمِيَهَا اللَّهُ بَعْدَ أَنْ حَطَبَهَا إِلَى أَبِيهَا وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ إِلَى عَمِّهَا فَأَمَذَ بِعِضَادَتِي الْبَابِ وَ مَنْ شَاهَدَهُ مِنْ قُرَيْشٍ مُضَوْرٌ فَقَالَ الْمَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنْ زُرْعِ إِبْرَاهِيمَ وَ ذُرِّيَّةِ إِسْمَاعِيلَ وَ جَعَلَ لَنَا بَيْتًا مَمْجُوبًا وَ مَرَمًا آمِنًا يُجْبَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ وَ جَعَلَنَا الْمَكَّامَ عَلَى النَّاسِ فِي بَلَدِنَا الَّذِي نَمُنُّ فِيهِ ثُمَّ إِنَّ ابْنَ أَبِي مُمَمِّدٍ بَنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا يُوزَنُ بِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ إِلَّا رَجَعَ وَ لَا يُقَاسُ بِأَمَدٍ مِنْهُمْ إِلَّا عَظُمَ عَنْهُ وَ إِنْ كَانَ فِي الْمَالِ قَلٌّ فَإِنَّ الْمَالَ رِزْقٌ مَائِلٌ وَ ظِلٌّ زَائِلٌ وَ لَهُ فِي فَدَيْبَةَ رَغْبَةٌ وَ لَهَا فِيهِ رَغْبَةٌ وَ الصَّدَاقُ مَا سَأَلْتُمْ عَاجِلُهُ وَ آجِلُهُ مِنْ مَالِي وَ لَهُ فِطْرٌ عَظِيمٌ وَ شَتَانٌ رَفِيعٌ وَ لِسَانٌ شَافِعٌ جَسِيمٌ فَزَوَّجَهُ وَ دَفَلَ بِهَا مِنَ الْخَدْرِ فَأَوَّلُ مَا حَمَلَتْ وَكَدَتْ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ مُمَمِّدٍ (صلى الله عليه وآله وسلم).

من لا یحضره الفقیه، ج3، ص: 398.

هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه و آله در جلسه خواستگاری خدیجه دختر فویلد، رهمها الله، با پدر یا عموی او صحبت می‌کرد، ابو طالب در اجتماع قریش مضور یافت و در حالی که دو طرف در میز را گرفته بود خطبه عقد را این چنین آغاز کرد:

«سپاس فدای را که ما را از نسل ابراهیم و ذریه اسماعیل قرار داد، و برای ما فانه‌ای نهاد که مردمان گرد او طواف کنند، و نیز مرم امنی که از اطراف جهان نعمت‌ها به سوی آن می‌آورند، و ما را در دیار خود بر مردم فرمانروا قرار داد، آنگاه گفت: این برادر زاده من ممد بن عبد الله بن عبد المطلب با هیچ یک از مردان قریش سنجیده نشود جز آن که برتری یابد، و با هیچ کس از آنان قیاس نگردد، جز آن که بزرگتر آید اگر چه از مال دستش تهی است (لکن این نقص نیست):

زیرا که مال نصیبی ناپایدار و سایه‌ای زود گذر است ، و اکنون او را به همسری با فدیمه رغبتی است و فدیمه را بازدواج با او شوقی، و آنچه از مهریه و صدق باشد بر عهده من خواهد بود چه نقدینه و چه بر ذمه، و او دارای موقعیت مستاسی است شفصیت و مرتبه‌ای رفیع دارد، و دارای زبانی است نرم و کاربر»

و فدیمه را به همسری او در آورد و رسول خدا صلی الله علیه و آله فردای آن روز با وی عروسی کرد و اولین فرزندش که از پیغمبر (ص) مامله گشت عبد الله بن ممد صلوات الله علیه و آله بود.

این روایت در بسیاری از کتاب‌های دیگر شیعه ؛ از جمله : الکافی ، شیخ کلینی ، ج 5 ، ص 374 – 375 و رساله فی المهر ، شیخ المفید ، ص 29 و عوالی اللثالی ، ابن ابی جمهور ، ج 3 ، ص 113 و ... نقل شده است

منابع اهل تسنن :

بسیاری از علمای اهل تسنن نیز روایت خطبه خواندن ابی طالب علیه السلام را نقل کرده‌اند ؛ از جمله آلوسی در تفسیر خود می‌نویسد :

وقد صنع أن أبا طالب يوم نكاح النبي صلى الله عليه وسلم فطب بممضر (رؤساء مضر . وقریش فقال : الممد لله الذي جعلنا من ذرية إبراهيم وزرع اسماعيل وضئضىء معد وعنصر مضر وجعلنا مضمنة بيته وسواس مرمه وجعل لنا بيتا مموجا ومرما آمننا وجعلنا المكاه على الناس ثم أن ابن أفى هذا ممد بن عبد الله لا يوزن برجل إلا رجع به فإن كان فى المال قل فإن المال ظل زائل وأمر مائل وممد من قد عرفتم قرابتة وقد فطب فدیمه بنت فویلد وبدل لها من الصدق ما آجله وعاجله من مالى كذا وهو والله بعد هذا له نبأ عظیم وفطر جلیل .

تفسیر آلوسی ، آلوسی ، ج 18 ، ص 51 .

این مطلب صحت دارد که ابوطالب (علیه السلام) در روز نکاح پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) در مضر رؤساء قبيله مضر و قریش این فطبه را خواند :

و زمخشری ، مفسر و ادیب مشهور اهل سنت می‌نویسد :

مضر أبو طالب نكاح رسول الله صلى الله عليه وسلم فدیمه رضی الله عنها، ومعه بنو هاشم ورؤساء مضر، فقال الممد لله الذى جعلنا من ذرية إبراهيم وزرع إسماعيل، وضئضىء معد وعنصر مضر، ...

ربيع الأبرار ، ج 1 ، ص 467 و الكشاف عن حقائق التنزيل وعبون الأقاويل ، ج 1 ، شرح ص 477 .

ابوطالب (علیه السلام) در هنگام عقد رسول خدا و مضرت فدیمه (علیهما السلام) مضر داشت ؛ در حالی که بنی هاشم

و رؤساء مكة با وی همراه بودند ، ابو طالب گفت : سپاس فدایی را که ما را از فرزندان ابراهیم قرار داد ...

و میرد در کامل می نویسد :

خطبة لأبي طالب :

وفطب أبو طالب بن عبد المطلب لرسول الله صلى الله عليه وسلم في تزوجه فديحة بنت فويلد رمة الله عليها، فقال؛

الممد لله الذي جعلنا من ذرية إبراهيم وزرع إسماعيل ، ...

و در پایان می گوید :

وهذه الخطبة من أقصد خطب الجاهلي .

الكامل في اللغة والادب ، المبرد ، ج 1 ، ص 302 .

و بسیاری از علمای اهل سنت این خطبه را نقل کرده اند که به جهت اختصار فقط آدرس های آن ها ذکر می شود :

تاریخ ابن خلدون ، ج 2 ، ص 407 ، باب المولد الکریم و بدء الوحی و إعجاز القرآن ، الباقلانی ، ص 153 و تفسیر البحر المحیط ، أبی حیان الأندلسی ، ج 3 ، ص 110 و تاریخ الیعقوبی ، الیعقوبی ، ج 2 ، ص 20 و إمتاع الأسماع ، المقریزی ، ج 6 ، ص 29 و سبل الهدی والرشاد ، الصالحی الشامی ، ج 2 ، ص 165 و السیرة الحلبيّة ، الحلبي ، ج 1 ، ص 226 و تاج العروس ، الزبيدي ، ج 1 ، ص 194 و جمهرة خطب العرب في عصور العربية الزاهرة ، أحمد زکی صفوت ، ج 1 ، ص 77 و المستطرف في كل فن مستظرف ، شهاب الدين محمد بن أحمد أبي الفتح الأبيشي ، ج 2 ، ص 497 و نثر الدر ، الأبي ، ج 1 ، ص 85 و ...

موفق باشيد

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقات حضرت ولی عصر (عج)